

Ainekava

Kirjandus IV kooliaste

„Identiteet ja eesti kirjandus“

Klass: 12. klass	Tunde nädalas:
------------------	----------------

Ainekava aluseks on riiklik õppekava ja selle lisa nr 1 - [222mlisagumnaas-lisa1\(lisa18\)](#)

Põltsamaa Ühisgümnaasiumi ainekavas on välja toodud rõhuasetused, kooli eripärast tulenevalt olulisim. Kooli ja valdkonna eripärad on kirjeldatud kooli õppekava üldosas ning valdkonnakavades.

Õppeaine kirjeldus

Kursus „**Identiteet ja eesti kirjandus**“ keskendub identiteediloomele, eeskätt sotsiaalse, rahvusliku ja kultuurilise identiteedi kujutamisele eesti kirjanduse näitel. Kursus aitab õpilasel mõista kirjanduse rolli identiteetide peegeldaja ja kujundajana, ühtlasi näidata, kuidas identiteedid ajas ja ruumis dünaamilise ja dialoogilise protsessi käigus muutuvad, samastumist ja eristumist võimaldavad. Kursuse fookuses on rahvusliku identiteediga – eeskätt eestlusega – seotud teemad ja probleemid nii ajaloo kui ka tänapäeva vaatenurgast. Laiemalt käsitletakse mitmesuguseid rahvuskultuurilisi identiteete, mille tuumväärtused avanevad kirjanduslike narratiivide (lugude) ja kujundite (sümbolite) kaudu. Teoste valik suunab õpilast lugema Eesti autorite loomingut ja väärtustama seda kui rahvuskultuurilist identiteeti vahendavat lugemisvara.

Kooliastme teadmised, oskused ja hoiakud

Õpilane:

- 1) mõistab kirjanduse ühiskondlikku, ajaloolist, rahvus- ja maailmakultuurilist tähtsust ning selle rolli individuaalse ja kollektiivse identiteedi kujundamisel;
- 2) arendab ja rakendab oma loovvõimeid, koostab eri laadis ja žanris tekste, väljendab ennast nii suuliselt kui ka kirjalikult, lähtudes eesmärgist, situatsioonist ja kontekstist;
- 3) tunneb mitmekülgsemalt ja sügavamalt kirjandusteose poeetikat, tekstianalüüsi ja -tõlgenduse eri võimalusi, avab kirjanduse põhiliikide suhteid ja vorme;
- 4) mõistab kirjanduskeele kujundlikkust selle mitmetähenduslikkuses, kujundab kirjanduse kaudu oma esteetilisi ja eetilisi hoiakuid, seostab kirjandust teiste kunstiliikide ja eluvaldkondadega;

5) loeb eri laadis ja žanris eesti ja maailmakirjanduse teoseid, analüüsib ja tõlgendab neid eri vaatenurkadest, näeb kirjandustekstide kaudu maailma ja iseenda mõistmise võimalusi.

Hindamine

Õpilane loeb kursuse jooksul vähemalt kolm proosa- või draamateost, luulekogu või valiku erinevate luuletajate loomingust. Positiivse kursusehinde saamiseks peavad kõik teosed olema loetud ja vastavad tööülesanded täidetud.

Hinnatakse nii suulist kui kirjalikku proosa- ja draamateose analüüsi, luuleanalüüsi; osalemist aruteludes ja rühmatöodes ning rühmatöö tulemuse esitlemist. Hinnatakse kirjandusteooria mõistete tundmist ja kasutamist.

Õpitulemused	Õppesisu Mida õpetajad õpetavad, mida õpilased õpivad? (teemade lühikirjeldus)	Üldpädevused, läbivad teemad, lõimingud Kuidas toetatakse üldpädevuste saavutamist? Milliseid läbivaid teemasid käsitletakse? Millised on lõimingu võimalused? <i>Õpioskuste kujundamine.</i>
1) loeb läbi vähemalt kolm proosa- või draamateost ja ühe luulekogu, vahendab oma lugemis- ja kultuurikogemust nii rühmaaruteludes kui ka individuaalses tekstiloomes;	Smuul “ Muhu monoloogid ”, Unt “ Sügisball ”, Mikita “Kukeseene kuulamise kunst”, Jaan Kross “ Wikmani poisid ”, Andrus Kivirähk, „ Mees, kes teadis ussisõnu “, Albert Kivikas „Nimed marmortahvil“	
2) analüüsib ja tõlgendab erinevate identiteedivormide kujutamist eri ajajärgude kirjandusteostes, kirjutab loetud teostele tuginedes arutluse;	Rahvuslikud narratiivid, sümbol- ja väärtussüsteemid kirjanduses. Eesti kirjanduse ja eestluse teke. Ärkamisaja sündmuste ja isikute kujutamine kirjanduses (nt Jaan Kross „Taevakivi“, „Pöördtoolitund“, Madis Kõiv ja Vaino Vahing „Faehlmann“, Loone Ots „Koidula veri“). Vabadussõda ja omariikluse süünd (nt Albert Kivikas „Nimed marmortahvil“, August Gailit „Isade maa“, Peet Vallak „Epp Pillarpardi Punjaba potitehas“). Paigaidentiteet minevikus ja tänapäeval, eestlase muutunud elukeskkond (nt Anton Hansen Tammsaare „Tõde ja õigus“, August Mälg „Õitsev meri“, Juhan Smuul „Muhu monoloogid“, Mati Unt „Sügisball“, Valdur Mikita „Kukeseene kuulamise kunst“). Kodupaigakirjandus (nt oma piirkonna kirjaniku looming). Eestlane võõrsil,	Kogu kursuse jooksul on keskmes kultuuri- ja väärtuspädevuse arendamine. Läbivatest teemadest on keskmes väärtused ja kõlblus ning kultuuriline identiteet. Lõiminguvõimalused erinevate teemade käsitluses ajaloo (ajatelg, olulised ajaloosündmused, vabadussõda, okupatsioon), kunstiga (loominguline eneseväljendus luuleanalüüsiga seoses), ühiskonnaõpetusega lõiming erinevate ühiskonnatüüpide avamiseks.

	reisikiri (nt Viivi Luik „Varjuteater“, Tõnu Õnnepalu „Pariis“, Minu-sarja raamatud).	
3) kirjeldab ja võrdleb kirjandusteoste tuginedes eestlase kultuurimälu ja väärtusmaailma muutumist eri ajajärgkudel;	Põlvkondlikud püüdlused ja ideaalid, väärtused ja traditsioonid Kirjaniku identiteet ja positsioon Eesti ühiskonnas. Paigaidentiteet minevikus ja tänapäeval, eestlase muutunud elukeskkond	
4) arutleb loetud teosele või tekstikatkendile tuginedes ühiskondlike ja kultuuriliste teemade, probleemide ja sündmuste üle ning toob nende kohta tekstist näiteid;	Smuul “Muhu monoloogid”, Unt “Sügisball”, Mikita “Kukeseene kuulamise kunst”, Jaan Kross “Wikmani poisid”, Andrus Kivirähk, „Mees, kes teadis ussisõnu“ Albert Kivikas „Nimed marmortahvil“	
5) analüüsib ja tõlgendab loetud proosa- ja draamateoste sisu ja vormivõtete ühtsust: nimetab teema, sõnastab probleemi ja peamõtte, iseloomustab tegevusaega ja -kohta, jutustaja vaatepunkti, tegelassuhteid ja -kõnet, sündmustikku ja kompositsiooni;	Eestlase ja eestluse kujutamine kirjanduses. Põlvkondlikud püüdlused ja ideaalid, väärtused ja traditsioonid (nt Mats Traat „Tants aurukatla ümber“, Jaan Kross “Wikmani poisid”, Andrus Kivirähk, „Mees, kes teadis ussisõnu“, E. Tode “Piiririik”) .	
6) analüüsib ja mõtestab luuletuste sisu ja vormivõtete ühtsust: nimetab teema ja põhimotiivid, iseloomustab lüürilist aegruumi ja vaatepunkti, seostab kujundiloomet, meetrikat ja stroofikat sisuga, kirjeldab luuletuste meeoleolu ning avab nende tähendusi;	Põlvkondlik identiteet ja kirjandusrühmitused Kirjaniku identiteet ja positsioon Eesti ühiskonnas. Sotsialistliku realismi kaanon (nt Juhan Smuuli poeemid). Kuldsed kuuekümnendad ja luuleuuendus (nt Artur Alliksaar, Paul-Eerik Rummo, Jaan Kaplinski, Viivi Luik, Hando Runnel, Jüri Üdi). Murdekeelne kirjandus (nt Mats Traat, Nikolai Baturin, Madis Kõiv, Kauksi Ülle, Aapo Ilves, Merca). Baltisaksa kirjandus (nt Siegfried von Vegesack “Jaschka ja Janne“). Eestivene kirjandus (nt Igor Kotjuh, Andrei Ivanov,	

	<p>P.I. Filimonov, Sveta Grigorjeva). Subkultuurilised identiteedid (nt punk- ja räppluule). Põlvkondlik identiteet ja kirjandusrühmitused (nt etnofuturism ja Hirohall, NAK, Erakkond, ZA/UM, Värske Rõhu põlvkond). Sooline identiteet (nt Elo Viiding, Triin Soomets, Maarja Kangro, Sveta Grigorjeva, Kristiina Ehin, Jim Ashilevi). Eestlase kuvand luules (nt Juhan Liiv, Karl Ristikivi, Mats Traat, Kalju Lepik, Hando Runnel, Paul-Eerik Rummo, Kivisildnik, fs, Jürgen Rooste, Chalice, Kristiina Ehin). Looduslühürika (nt Juhan Liiv, Ernst Enno, Villem Grünthal-Ridala, Debora Vaarandi, Carolina Pihelgas, Andrus Kasemaa). Kliimakriisi väljendusi (nt Jaan Kaplinski, Hasso Krull, Maarja Pärtna).</p>	
<p>7) kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid ja laiendab kirjandustekstidele tuginedes oma sõnavara.</p>	<p>identiteet, kirjanduskaanon, murdeluule, mälu kirjandus, pagulaskirjandus, punkluule, rahvuskirjandus, reisikiri, räppluule, subkultuur, sümbol, traumakirjandus.</p>	